

# De Vlaamse Conferentie Kleurrijk Vlaanderen

Met kleuren werken en leven

## De Vlaamse Conferentie

De oproep van gewezen VEV-voorzitter Karel Vinck op het VEV-Congres van 13 oktober 1999 vormde de aanleiding tot het opzetten van de Vlaamse Conferentie. Hij riep de overheid, de politiek, de sociale partners, de academische wereld en de dragende maatschappelijke krachten op om zich gezamenlijk te bezinnen over een *langetermijnstrategie voor Vlaanderen*. Dit appèl kwam op zijn tijd vermits de nodige voorwaarden aanwezig waren voor dergelijke strategische procesbenadering.

Met de Vlaamse Werkgelegenheidsconferentie (17 maart 1993) en het Verdrag van Leuven (13 mei 1995) waren reeds de eerste aanzetten gegeven voor een meerjarige visie op het vlak van werkgelegenheid, werkloosheid en sociale uitsluiting. Bij de start van de nieuwe legislatuur werd door de Vlaamse regering bovendien bewust gekozen voor de methodiek van de *strategische planning* waaruit de diverse beleidsnota's van de regeringsleden ontsproten.<sup>1</sup> Daarin wordt het regeerakkoord vertaald in een *concreet meerjarenprogramma* met (tussentijdse) doelstellingen, kritische succesfactoren, actielijnen en meet- en evaluatie-indicatoren.

Toch was er met de millenniumwissel behoefte om de bakens verder uit te zetten, gestalte te geven aan het Vlaanderen van de 21ste eeuw en de legislatuuroverschrijdende uitdagingen en trends te vatten in een nieuw democratisch project.

Vanuit die bekommernis lanceerde minister-president Dewael op 11 juli 2000 in naam van de Vlaamse regering de zogenaamde '*Kleurennota*'. Deze nota zette de ambitie op papier om een langere-termijnvisie voor Vlaanderen te ontwikkelen.

De kleurennota bevat geen kant-en-klaar recept, maar een *denkkader* en een appèl aan alle maat-

schappelijke actoren om actief te participeren aan de uittekening van een toekomstgericht beleidskader. Beleid maken is immers vooruitzien en niet zoals een loterij arbitrair en kortetermijnbeslissingen honoreren. Beleid maken houdt ook in dat een echte dialoog wordt aangegaan met het maatschappelijk middenveld, de diverse bestuurskundige overheden en de sociaal-economische actoren, waarbij elkaars eigenheid en bijdrage worden erkend.

De Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen (SERV) greep als eerste de uitdaging van de Vlaamse regering aan met zijn platformtekst *Een langetermijnvisie voor Vlaanderen, een uitgestoken band naar de Vlaamse sociale partners*. Om beide complementaire initiatieven te bundelen kwamen de Vlaamse regering en de SERV in VESOC overeen om in het voorjaar 2001 een Vlaamse Conferentie te organiseren. Deze Conferentie – met als tijdshorizon 2010 – vond plaats op 21 maart 2001 en organiseerde haar werkzaamheden onder de vorm van *vijf trefpunten*:

- *Vlaanderen als ondernemend trefpunt* onder voorzitterschap van minister Van Mechelen;
- *Vlaanderen als werkend trefpunt* onder voorzitterschap van minister Landuyt;
- *Vlaanderen als lerend trefpunt* onder voorzitterschap van minister Vanderpoorten;
- *Vlaanderen als zorgzaam trefpunt* onder voorzitterschap van minister Vogels;
- *Vlaanderen als creatief trefpunt* onder voorzitterschap van minister Anciaux;
- *Vlaanderen als trefpunt voor natuur en duurzame ontwikkeling* onder voorzitterschap van minister Dua.

Bij alle Trefpunten zijn de voor dat domein relevante maatschappelijke krachten betrokken.

Tevens werd een *Forum 21* geïnstalleerd, een onafhankelijke denktank van 10 gerespecteerde experten, die mee de toekomsttrends in kaart brengt, de trefpuntwerkzaamheden kritisch beoordeelt en impulsen aanreikt om het maatschappelijk debat te stimuleren.

De eerste resultaten van de werkzaamheden van de diverse Trefpunten werden gepresenteerd op een *Toonmoment* op 5 juli 2001. De Trefpunten waren op dat ogenblik op een of andere wijze gekomen tot het formuleren van een missie, een visie, strategische doelstellingen en kritische succesfactoren.<sup>2</sup> In het najaar zullen de Trefpunten dit strategisch kader omzetten in meer *concrete actielijnen*.

In de volgende paragrafen geven we een meer gedetailleerde stand van zaken van het *Trefpunt Werkend Vlaanderen* alsook een inzicht in de beleidsmatige interferenties met stellingen van andere Trefpunten. Als basisteksten golden voor dit Trefpunt de al genoemde Kleurennota van de Vlaamse regering, de SERV-platformtekst, de Beleidsnota Werkgelegenheid 2000-2004 en een Steunpunt WAV-analysetekst omtrent de toekomstige ontwikkelingen op de arbeidsmarkt.<sup>3</sup>

## **Vlaanderen als werkend trefpunt**

Trends en uitdagingen voor de Vlaamse arbeidsmarkt tot 2010

### *Trends*

#### *Toenemende diversiteit op de arbeidsmarkt*

- meer vrouwen, allochtonen, ouderen; stijgende vraag van arbeidsgehandicapten om deel te nemen aan de arbeidsmarkt
- stijgende arbeidsmigratie
- nieuwe opportuniteiten: enerzijds bieden technologische ontwikkelingen mogelijkheden tot een kwalitatief goede of andere vormen van arbeidsmarktparticipatie van (bepaalde categorieën van) werknemers (vb. telewerk); anderzijds is er een toenemende vraag van de burgers om (in hun diversiteit) deel te nemen aan het maatschappelijk gebeuren.

#### *Vergrijzing van de beroepsbevolking*

- veroudering van de beroepsbevolking vóór 2010

- daling en verdere veroudering van de beroepsbevolking na 2010.

#### *Kennisversnelling en ontwikkeling van nieuwe competenties*

- wijzigingen in vereiste kwalificaties, vaardigheden en kennis
- belang van aanpassingsvermogen en het creëren van aanpassingsmogelijkheden (bv. om competenties te ontwikkelen) neemt toe
- 'laaggeschoold zijn' is een evolutief begrip
- creëert enerzijds nieuwe opportuniteiten bv. met betrekking tot informatieverbreiding, vrije tijd (bv. ICT als facilitator), maar anderzijds is er een gevaar van dualisering.

#### *Internationalisering*

- economisch en financieel: verschuiving van machtscentra en internationale kapitaalstromen; conjuncturele schommelingen; globaliseringstendensen
- cultureel: multiculturele samenleving; betere kennis van het wereldgebeuren
- politiek: wijzigende bestuurs- en beslissingsprocessen (bv. Europeanisering en lokalisering)
- sociaal: arbeidsmigratie; respect voor de mensenrechten.

#### *Maatwerk: individualisering*

- (vraag naar) toenemende differentiatie in werkpatronen, arbeidsorganisatie en loopbaanontwikkeling
- behoefte van zingeving in het leven: evenwicht tussen verschillende levenssferen (werk, vrije tijd, gezin, zorg, ...)
- opgepast voor dualisering en sociale uitsluiting.

### *Uitdagingen*

*Verbodiging van de arbeidsparticipatie en werkzaamheid* (volwaardige participatie, idee van de actieve inburgering, volledige én volwaardige werkgelegenheid).

*Gelijke kansen creëren* tot volwaardige arbeidsdeelname (werken, leren, ...) voor iedereen (met bijzondere aandacht voor kansengroepen).

*Verbodiging van de kwaliteit van de arbeid en arbeidsorganisatie* (bv. high-performance organisaties).

*Arbeid aantrekkelijk maken* (werkbaarheidsgraad verhogen, loopbaanbeleid, in- en uitritten op de arbeidsmarkt, beter en leuker werken, groeimogelijkheden, ...).

*Levenslang leren voor iedereen* (leuk leren – wervend onderwijs – lerende organisatie).

*Bredere en diepere toepassing van de levensloopbaan* ter verhoging van de kwaliteit van de loopbaan, in samenhang met de andere levenssferen: kwalitatief werken om kwalitatief te leven.

*Sterk en duurzaam economisch draagvlak* (inclusief 'duurzaam ondernemen').

*Sterk en duurzaam maatschappelijk draagvlak* (brede maatschappelijke consensus, link met politieke participatie, waarde van de arbeid, ...).

Zorgen voor *evenwicht tussen vraag en aanbod* op de arbeidsmarkt (invullen en voorkomen van knelpuntheroepen).

## Missie en visie

### Missie

De missie van het *Treffpunt Werkend Vlaanderen* vertrekt van de idee dat *elke burger een bijdrage kan en moet leveren aan de maatschappij*. Kan, omdat elke burger unieke talenten heeft die tot ontplooiing moeten komen met het oog op een maximale aanwending ervan in het maatschappelijk bestel. Moet, omdat elke burger de verantwoordelijkheid heeft een eigen bijdrage te leveren tot het individuele welzijn en de individuele welvaart evenals het welzijn en de welvaart van de samenleving.

De deelname van de burger aan het arbeidsproces biedt hem/haar de *kans zich verder te ontplooiën*. Arbeid draagt zo bij tot de individuele zingeving. De gezamenlijke inzet van een kleurenpalet aan talenten in het arbeidsproces vormt een onmisbare schakel voor duurzame welvaart in Vlaanderen.

Opdat de individuele en maatschappelijke meerwaarde zich daadwerkelijk en blijvend zou realiseren, dient de deelname aan het arbeidsproces ge-

koppeld te worden aan een aantal 'modaliteiten'. Het bewerkstelligen van *duurzame werkgelegenheid* en *gelijke kansen en keuzemogelijkheden voor iedereen* staat hierbij centraal. Daar tegenover staat dat van een individu dat deze kansen effectief krijgt, kan verwacht worden dat het zijn *verantwoordelijkheid opneemt*.

Vanuit deze gedachtegang bundelen de 'stakeholders' van het *Treffpunt Werkend Vlaanderen* hun krachten en stellen ze alles in het werk om de missie voor Werkend Vlaanderen te realiseren. Deze missie luidt als volgt:

**Duurzame werkgelegenheid voor iedereen en wel zo dat het alle individuen afzonderlijk en de maatschappij in haar geheel op een blijvende manier ten goede komt.**

### Visie

De visie zoomt nader in op elk deelaspect van de missie. Belangrijke elementen hierin zijn:

- Het werkgelegenheidsbeleid moet garanderen dat niemand wordt uitgesloten en richt zich daarom tot *alle burgers*, ongeacht hun sociale afkomst, etniciteit, leeftijd, scholingsniveau of geslacht. Het waarborgt een kansenbeleid met gelijkwaardige mogelijkheden en keuzevrijheden voor iedereen wat betreft de balans tussen werk en leven (arbeid en niet-arbeid) en waarin iedereen volgens zijn eigen mogelijkheden wordt ingezet. Hierbij worden ook de uitkomsten van dergelijk beleid in ogenschouw genomen.
- Het individu beschikt over een *positieve vrijheid* en het vermogen om zelfstandig richting te geven aan zijn eigen leven en zichzelf ten volle te realiseren. Deze keuze slaat niet alleen op de inhoud van het werk maar ook op de kwaliteit van het werk in relatie tot de kwaliteit van het leven. Voor iedereen moet het werk dus ook 'gelegen' zijn. Van bewuste burgers kan verwacht worden dat zij hun verantwoordelijkheid in de samenleving ten volle zullen opnemen.
- De gezamenlijke inspanningen van de stakeholders van het *Treffpunt Werkend Vlaanderen* richten zich op het garanderen van duurzame en volwaardige werkgelegenheid. Op macroniveau ent het duurzaamheidskarakter zich op het begrip *duurzame ontwikkeling*,

meer bepaald de bekommernis om de noden van het heden te bevredigen zonder de noden van de komende generaties in het gedrang te brengen. Dit betekent concreet dat het werkgelegenheidsbeleid een bijdrage levert tot een sterk en veelzijdig economische draagvlak en zich tegelijkertijd inschakelt in een sociaal en ecologisch kader. Duurzame ontwikkeling ondersteunt ook een evenwicht tussen de belangen van zowel de werknemers, de werkgevers als de gehele maatschappij. Het werkgelegenheidsbeleid geeft hiermee mee gestalte aan een hoog- en veelwaardige economie en vormt een hoeksteen van de actieve welvaartsstaat.

Ook op microniveau is duurzame werkgelegenheid het resultaat van een evenwicht tussen de belangen van alle stakeholders, met name de werknemers en de werkgevers. Voor de *werknemers* vertaalt duurzame werkgelegenheid zich bij uitstek in werk- en loopbaanmogelijkheden en kwaliteitsvolle werkgelegenheid. Voor de *werkgever* weerspiegelt duurzaam ondernemen zich in een evenwichtige spreiding van de aandacht en werkzaamheden tussen economische, sociale en ecologische doeleinden. Net zoals de werknemer heeft hij/zij recht op een duurzaam en kwaliteitsvol voortbestaan van de onderneming en op een keuzevrijheid in functie van een evenwichtig functioneren.

### Strategische doelstellingen

- Een substantiële *verbodiging van de werkzaamheidsgraad* en het bereiken van *volledige werkgelegenheid*. Dit uit zich in de stijging van de werkzaamheidsgraad en de daling van de werkloosheids- en inactiviteitsgraden.
- *Het maximaal benutten en ontwikkelen van competenties*
  - voor ieder individu: herkennen en erkennen van competenties, competenties behouden en ontwikkelen (leergelegenheid)
  - voor Vlaanderen als geheel: Vlaanderen beschikt over de nodige competenties en goed leerklimaat (mogelijkheden en cultuur) om een maatschappelijk en economisch performante regio te zijn
  - uit zich bijvoorbeeld in een stijgende deelname van werkenden aan permanente vorming, competentie management in alle ondernemin-

gen en sectoren (inclusief de sectoren die veel laaggeschoolden tewerkstellen)

- iedere jongere beschikt over een startkwalificatie waarop kan worden verdergebouwd.
- *Een substantiële verbodiging van de kwaliteit van de arbeid, de arbeidsorganisatie en de levensloopbaan*
  - substantiële stijging van de werkbaarheidsgraad (inhoud, voorwaarden, omstandigheden, groeipotentieel, leermogelijkheden, organisatie) in alle ondernemingen en sectoren
  - high performance organisaties
  - verbodiging van de kwaliteit van het leven door toepassing van loopbaanflexibiliteit (in het kader van de transitionele arbeidsmarkt): variatie in het participatiepatroon.
- *Evenredige en volwaardige participatie van kansengroepen*
  - kansengroepen in brede zin (werkzoekenden én werknemers)
  - stijging van de werkzaamheidsgraad en daling van de werkloosheidsgraad met als spiegel de beroepsbevolking: het evenredige-participatiemodel of meer variatie inzake participatie
  - anti-discriminatiebeleid en bestrijding van werkloosheids- en arbeidsvallen.
- Bijdragen tot een sterk en *duurzaam economisch draagvlak* o.a. via een evenwichtige afstemming van vraag en aanbod op de arbeidsmarkt
  - kwantitatieve en kwalitatieve afstemming van vraag en aanbod
  - invullen en voorkomen van strategische knelpuntvacatures (dus niet de knelpuntvacatures omwille van onaantrekkelijke arbeidsvoorwaarden)
  - bevorderen van duurzaam ondernemen en ondernemerschap.

### Interferenties met andere Trefpunten

#### Lerend Trefpunt

In het 'Lerend Trefpunt' wordt zoals in het Werkend Trefpunt, de nadruk gelegd op een *degelijk initieel onderwijs* en een beleid van *levenslang en levensbreed leren*.

Deze nadruk wordt niet alleen ingegeven door de evolutie naar een kennismaatschappij, maar ook door de noodzaak om te komen tot een actief-re-

flexief burgerschap, gesteund op persoonlijke ontwikkelingsmogelijkheden.

In dat kader wordt gepleit voor *vier uitbreidings- en diversificatiestrategieën*:

- Van *kennis*: nieuwe sleutelcompetenties, verruimde basisvaardigheden, leercapaciteiten optimaliseren, aangepaste leermogelijkheden voor de meest kwetsbare groepen
- Van *lerenden*: verhoging van leerparticipatie van jongeren en volwassenen, ontginnen van de latente leervragen, toepassing op nieuwkomers
- Van *leermotieven*: doelbewuster inschakelen van leren en educatie in maatschappelijke processen, verruiming professionele, sociale en culturele leermotieven, gepersonaliseerde aanpak
- Van *leeromgevingen*: arbeidsomgeving als leerplaats, erkennen van niet-formele leeromgevingen (socio-culturele verenigingen, vrijwilligerswerk, ...), meer vraaggerichte opleidingsstructuren, soepele leertrajecten.

### Ondernemend Trefpunt

Ook met het 'Ondernemend Trefpunt' zijn er opvallende gelijkenissen. Dit Trefpunt accentueert eveneens de veranderende behoefte aan kennis en vaardigheden, de nieuwe vormen van ondernemerschap en de noodzaak van meer flexibele arbeidsverhoudingen:

- *Veranderende behoefte aan kennis en vaardigheden*: menselijk kapitaal als hefboom, competentie-ontwikkeling, employability-noodzaak, levenslang leren, jobrotatie, nieuwe vormen van communicatief en organisatieleren
- *Nieuwe vormen van ondernemerschap*: bevordering zelfstandig ondernemerschap en het werkondernemerschap, duurzaam ondernemen met een evenwicht tussen economische, sociale en ecologische factoren.
- *Meer flexibele arbeidsverhoudingen*: toenemende behoefte aan flexibiliteit langs werkgevers- en werknemerszijde, nieuwe organisatievormen, evenwicht tussen flexibiliteit en loyauteit.

Daarnaast wordt ook de aandacht gevestigd op de toename van de ondernemingsdynamiek, de wijzigende locatiepatronen, het toenemend belang van de bereikbaarheid van netwerken en knooppunten, het samenwerken en concurreren in netwerken, innovatie en creativiteit als motor van econo-

mische groei, een pro-actief marktconform regulerend kader en een stimulerend institutioneel kader.

### Zorgzaam Trefpunt

Bij de visietekst van het 'Zorgzaam Trefpunt' staat eveneens de verhoging van de levenskwaliteit centraal, met daarin als kernthema het *combinatiebeleid*.

Ook de bevordering van de evenredige participatie en het plaatsgeven aan de allochtone gemeenschap zijn met het Werkend Trefpunt gelijklopende doelstellingen:

- *Levenskwaliteit verhogen*: combinatiebeleid in beroepsloopbaan, meer dienstenwerkgelegenheid, in- en uittreden op de arbeidsmarkt versoepelen, gezinsvriendelijke arbeidsorganisaties, opbouw van sociaal kapitaal
- *Volwaardige plaats voor allochtone burgers*: stemrecht, gedifferentieerde ontwikkelings- en integratietrajecten (o.m. naar de arbeidsmarkt), bijzondere inspanningen voor inburgering tweede en derde generatie
- *Evenredige participatie bevorderen*: gelijkheid van kansen bevorderen in alle levenssferen (o.a. de arbeidsmarkt), het wegwerken van achterstellingssituaties en het tegengaan van discriminatie.

Verder stelt het 'Zorgzaam Trefpunt' nog volgende uitdagingen voorop: meer aandacht voor preventie, onder meer met het oog op sociale cohesie, het garanderen van kwalitatieve en toegankelijke zorg, de versterking van de autonomie van de zorgvrager, de preventie en bestrijding van armoede o.m. via de verhoging van de werkzaamheidsgraad, het bewaken van het vrijwillig zorgpotentieel, de bestuurlijke vernieuwing en de internationale zorgvraag.

*Fons Leroy*  
*Kabinetschef Vlaams minister van*  
*Werkgelegenheid en Toerisme*

### Noten

1. Voor een selectieve bespreking van deze beleidsnota's, zie de rubriek 'Gepubliceerd' in: "Nieuwsbrief van het

- Steunpunt Werkgelegenheid Arbeid Vorming", 1-2/2000, p. 81-110.
2. Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap, Kleurrijk Vlaanderen. Vlaamse Conferentie 5 juli 2001. Trends en uitdagingen voor de toekomst, Brussel, 5 juli 2001.
  3. Van der Hallen, P., (2001) Variatie in participatie. Beschouwingen over de te verwachten ontwikkelingen binnen arbeid en op de arbeidsmarkt in de nabije toekomst, Steunpunt WAV.

